

GOLA PIONIRKA

MIHAIL KONONOV

Prevela s ruskog
Ana Jakovljević

■ Laguna ■

Naslov originala

Михаил Кононов

ГОЛАЯ ПИОНЕРКА

Copyright © М. Кононов / Лимбус пресс, 2001

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

GOLA PIONIRKA

RUSKI ČOVEK NA SASTANKU SA SMRĆU

Roman peterburškog pisca koji predlažemo vašoj pažnji dugo je putovao do čitalačke publike: nedopustivo dugo i skoro pogubno dugo. Čitali su ga u redakcijama debelih časopisa – i odbijali ga ili mu nudili pogubna skraćanja i prerade. Pre deset godina umalo su ga štampali u *Sovjetskom piscu* – ali u poslednjem trenutku pobunili su se „prosti ljudi“ – korektori i sлагаči. O romanu, koji je ostao u rukopisu, pisali su i štampali članke, širile su se glasine, a štampanje je odlagano za budućnost, koja je, međutim, postajala sve neizvesnija. Roman, koji nije bio štampan, smetao je piscu kao što smeta svako nezavršeno delo, a Kononov je *Golu pionirku* opravdano smatrao svojim remek-delom. Možda čak i remek-delom kome nije bila potrebna odrednica „svoje“. Rukopisi, razume se, ne gore, oni stare – i roman je stario i u mnogim aspektima zastarevao. Zastarevao je suštinski sve više što je brže prolazilo vreme perestrojke i postperestrojke, što su promene postajale radikalnije i što se fundamentalnije – i to više puta – menjao sistem vrednosti. Pre nekoliko godina rekao sam Kononovu: da se ja pitam, ja bih taj roman štampao. Tako da predstavlja i veću radost ali i veću odgovornost ispuniti usput dato obećanje.

Nema dobrog bez lošeg, tvrde optimisti. Primenjeno na ovaj roman to bi značilo sledeće: pošto je odstojao neko vreme kao dobro vino ili šči od nekoliko dana, on je u značajnoj meri izgubio karakterističan „razobličavajući“ patos, izgubio rodovsku sličnost sa prozom Vladimira Vojnoviča (između ostalog i zbog toga što smo ranog Vojnoviča zaboravili, a pozni razočarava) i samim tim raširio svoje egzistencijalne bezdane. Muškarac i žena, ljubav i smrt, sudbonosna sličnost „ozbiljne pogibije“ i blaženstva ljubavnog odnosa – Kononov je o tome pisao kao retko ko drugi, u savremenoj literaturi u svakom slučaju. Naravno, eksplicitnim krevetskim scenama, pa makar i majstorski napisanim, danas nikog ne možete šokirati, međutim, Kononov nije sebi ni postavio taj zadatak, ili, u svakom slučaju, rešavao je potpuno drugi. *Ruski čovek na rendez-vous* – tako je klasik XIX veka nazvao svoj članak. *Rusija u krevetu* (a zatim i *Nova Rusija u krevetu*) – tako je naslovio svoje delo jedan od savremenih vulgarnih pisaca. Kononovljevi junaci dolaze na sastanak sa prljavom i raščupanom Muhom pre nego što odu na sastanak sa Smrcu i to njihovim preživljavanjima (a i našem doživljaju) pridaje neponovljivu nijansu. U ljubavnom aktu čovek se ne otkriva kao ljubavnik, nego kao čovek; čovek se otkriva pre nego što će umreti; ruska žena, kao što je poznato, više „žali“ nego što „daje“; Muha žali svoje prolazne ljubavnike, povremeno odvratne, žali ih u oba smisla te reči – to je eksperiment koji je pisac izveo sa laboratorijskom preciznošću i koji sadrži dozu surovosti: tako se eksperimentiše sa miševima. Razume se, Kononov nije samo surov, već je i sentimentaln; surova sentimentalnost izvanredne proze koja dotiče osnovne arhetipe pretvara roman *Gola pionirka* u književni događaj prvog reda, što će on, uprkos okasnelom štampanju, sigurno i postati.

Uostalom, prosudite sami.

Viktor Toporov

*Posvećujem Radiju Pogodinu,
Valentini Čudakovoj, Hermanu Lotovu
i svima koji će nas spasti*

S kim da porazgovaraš o starim vremenima,
Ako breskva i šljiva ne govore?
(Kenko Hosi,
Curedzuregusa, XIV vek)

GOLA PIONIRKA,
ILI
TAJNO NAREĐENJE
GENERALA ZUKOVA

*Bataljonsko-erotski komad fantastičnog sadržaja,
u osam glava što bljuju vatru,
sa bodrim ratom i gordom blokadom,
sa čistom ljubavlju i prljavim seksom,
sa propedeutičkim praštanjem pucnjeva
generalu Zukova iz blizine,
kao i sa zabeleženom pojavom
Presvete Bogorodice
i strateškim noćnim letovima
APSOLUTNO GOLE PIONIRKE!*

PRVA GLAVA

*U kojoj general Zukov, srce malo, imenuje živu Muhu
za heroja Sovjetskog Saveza – posmrtno.*

Veselo zviždućuci nametljivu *Rio-Ritu*, ne brišući lepljive suze, Muha je išla na streljanje poznatim nemačkim utabanim putem u selo Šisjajevo, gde ju je čekao Smerš-s-Portretom.¹

Na prvu liniju ih kolačima ne možeš domamiti, egoiste, svaki izigrava fon-barona, bukvalno. Suprotstavlja svoje sebične interese kolektivu – gore od najgoreg individualca. A požrtvovani borci iz rovova zbog gospodina i na kraj sveta. Ma ni na ples ne bi tako daleko potegla, a kamoli na nekakvo rokanje. Još i nije zagarantovano, kao prvo. Ako mu se ćefne, a to ti je kod njih sasvim moguće – odjednom će zažaliti da potroši metak na neku tamo Muhu, samo će je propisno izgrditi, i blagosloviti nogom u zadnjicu. Baš će biti scena, zar ne? Odmah možeš da se obesiš, na prvoj grani. Onda će ispasti da nerviranje možeš okačiti mački o rep. Slaba vajda, naravno. Mada, ko zna na koju je nogu danas ustao, ludi čovek. Ako je na levu, dva sata će joj držati pridiku, a onda će joj lupiti čvrgru – i aufiderzen. Kako posle toga ljudima iz

¹ Rus.: skraćena – „Smrt špijunima“. Odeljenje kontraobaveštajne službe za vreme Drugog svetskog rata. (Prim. prev.)

puka u oči da pogleda? Ispraćali su je na pravo pravcato streljanje, cela četa je Muhi držala palčeve, kako i treba, sipali su joj, evo, pun džep semenki, nagurali joj šećer u kockama, zaplenjene kolače, i rezervne gaće joj je neko ugurao za svaki slučaj, a Muha treba tek tako – zdravo-molim, došla sam, bez problema, primite me, braćo, kao starog druga. Nijednom za dve godine nije ispoljila političku nezrelost, nije izneverila kolektiv. Svakodnevno se trudiš da ti ne bi mogli ništa prigovoriti, da opravdaš poverenje, jer je poznato kako nepoželjne sabotaze imaju negativan efekat, iako to ne zavisi od nje. Sa te tačke gledišta, neshvatljivo je da ona sa njima, pozadinskim pacovima, slamu prostire, kad se oni na svakom koraku trude da podmetnu nogu svesnim borcima. Takvom razuzdanom drugu ne možeš doskočiti, a pogotovo na liniji fronta. On je tu car i najveći bog – smerš. Čime se bezočno koristi, šalje ljude tamo-amo, samo da svoju deklasiranu guzicu ne pomeri, da se ne izloži mecima. U šta li samo, zanima me, gleda general Zukov? Čim se noću pojavi na vezi, treba mu sugerisati da dato pitanje podrobno razmotri. Već je mokra kao miš, mušicu li ti tvoju, od njihove nepotrebne šetnje, kao da nema dovoljno zla.

Uzgred, nije to najstrašnije – ići na streljanje ili slušati dosadnu pridiku – to se još da preživeti. Međutim, ako Smerš-s-Portretom počne da je ispituje o ličnim podacima – stvar je gotova. Odmah će primetiti falsifikat. Zbuniće te, naravno, pritisnuti, nećeš stići da se osvestiš, uplašićeš se i pokolebati, pečena glavo. Saznaće, buljina, da si još devojčica, da nemaš ni petnaest godina, i onda piši – propala si. Bez razgovora, poslaće te, kao žutokljunca, sa prvim kolima u pozadinu – strašna stvar, sramota za ceo život, a još i moralna trauma. Samo što je, praktično, počela da se oseća kao čovek druge godine života na frontu, kao član kolektiva. Navikla se na ljude, a i oni se prema njoj dobro odnose, veruju da ih neće

izneveriti, da će im pomoći koliko može, ukoliko je oficiru potrebna toplina i ženska nežnost, a trude se i da budu brižni – sjajni su se momci sakupili, da biraš. To ide dotle da sakupi i do dvadeset rezervnih gaća u vojničkoj vreći. Pomisliš da ćeš imati da ih nosiš i pošto pobedimo, a i tada nećeš moći da ih iznosiš. Mada, ako ćemo praktično, naivno je, svakako, razmišljati na taj način. Ponekad, prilikom promene pozicija, kada se redovi popunjavaju regrutima, dešava se da promeniš tri para za nedelju dana. Ali to je isključivo zbog lastiša. U tome je cela stvar: industrija proizvodi suviše slabe lastiše, i kod nas i kod Nemaca – isti problem. Nikako to da srede, da propisno razmotre. Još uvek nisu uzeli u obzir frontovske uslove, nisu se prebacili na ratni kolosek. Trebalo bi da neko o tome obavesti Staljina, ili barem Hitlera. Svi maršali, sigurno, misle samo o topovima i avionima, a ukoliko si ti, na primer, devojka, bori se sa njima kako hoćeš, možeš zubima držati pokidane krajeve pa ići tako kao neka kontuzovana ludača, časna reč!

S druge strane, bolje je, izvinite, sto godina ratovati bez gaća, nego provlačiti se ceo rat u pozadini, kao najgori dezerter, i držati se za bakinu suknju. „Mašenjka, ej, Mašenjka! Ajde, brzo, toplog mlekca sa penicom! Ma ostavi obramicu, ja ću da donesem vodu, slaba su ti pluća, odma' će da ti se vrati berkuloza...“ Doo-saadoo! Zar da se zadavljuje penom i da guta riblje ulje – bolje da je svaki dan šalju na streljanje. Samo dalje od nje sa tim, to je uslov. Samo da nije na periferiji, da joj se smeju pozadinski pacovi, nego ovde, na prvoj liniji, u slavnoj mitraljeskoj četi, u svom solidarnom kolektivu. Kad pomisliš da će se zbog tebe brinuti cela četa i svaki njen pojedinac, naravno – svi znaju da nije kriva, čak ni leš nije pronađen, nema dokaza protiv Muhe – svi će, dakle, slušati presudu, pognutih glava, a Muha će stajati sama pred strojem, da je svi vide, poput zaslužne glumice na sceni.

Svako će se potruditi da joj uhvati pogled i namigne ne bi li ohrabrio ratnog druga u tako odgovornom trenutku. Kad to zamisli – odmah joj suze navru na oči. Iako pitanje streljanja još uvek nije rešeno. Za takvu sreću – sliti se u jedno sa celim crvenozastavnim kolektivom, pred očima proverenih drugova popiti metak i časno poginuti – za to ćeš i život dati, a kamoli lastiš gaća.

Ostvarilo se sve o čemu je maštala! U svemu je Muha imala sreće, bukvalno! Strašna je to stvar ako razmiliš: otkud takva sreća. Pre rata, ako iskreno prizna, smatrala je svoj život beskorisnim. Nije služila kod Buđonija² u prvoj konjičkoj, nije otišla na Severni pol sa papanincima³ – besmisleno malograđansko vegetiranje, praktično. A sad, evo, štekćeš iz maksima: prava Anka-mitraljeskinja, a uz to Osip Lukič ima brkove kao Čapajev,⁴ samo su, istina, sedi. Išlo joj se na front da bi Aljošu osvetila – molim lepo! Maštala je da postane pravi vojnik, da bude primer za sve regrute – i to joj se u potpunosti ostvarilo. Poslednjih meseci su komandir čete, zampolitkoma⁵ i pokojni komsorg⁶ na svakom sastanku uglas tvrdili: „Muhinoj se može poveriti svaki zadatak, i danju i noću, kad bi svi bili takvi...!“ Kad bi Valter Ivanovič čuo – obradovao bi se! Na početku se mučila, nije znala, ludača, kako da dokaže da devojka-borac nije ništa gora od muškarca, da oružje mogu i tebi poveriti, da i sa tobom mogu jesti kašu iz istog kazana i da i ti možeš da ispiješ sto grama a da ne trepneš – sve je išlo kao podmazano, mušicu

² С. М. Буденный (1883–1973), maršal Sovjetskog Saveza, tri puta heroj Sovjetskog Saveza i heroj Građanskog rata. (Prim. prev.)

³ И. Д. Папанин (1894–1986), ruski istraživač Severnog pola, doktor geografskih nauka, kontraadmiral. Bio je na čelu prve sovjetske plutajuće istraživačke stanice SP-1 (1937–1938). (Prim. prev.)

⁴ В. И. Чапаев (1887–1919), heroj Građanskog rata. (Prim. prev.)

⁵ Rus., skraćena: zamenik političkog komesara. (Prim. prev.)

⁶ Rus., skraćena: komsomolski organizator. (Prim. prev.)

li ti tvoju! Otkad ju je sudbina s Lukičem spojila, naučila je da čapri ništa gore od nekog mardeljaša, a pre toga nije ume la reč da kaže prosto, ljudski, kako treba. Samo u jednom, paraziti, nisu i neće uspeti, možda, nikad – to je da psuje kao neki robijaš dezertjer. Kog đavola da pogani svoj jezik, drugovi dragi! Bolje ne, hvala lepo! Nije lepo, kao prvo. Ako ste vi navikli – molim lepo, bite-drite, psujte na pasja usta, ali nemojte poganiti mladu devojkicu: nije lepo. Gde ste pa videli, kao prvo, da vaspitana uredna sovjetska pionirka, iako još nije uspela da postane član komsomola,⁷ iz nekih nevezanih razloga – da ona tek tako počne da sipa psovke levo i desno? Apsurdno, mušicu li mu njegovu! Evo, na primer, sedite u bioskopu, kulturno gledate *Volgu, Volgu*,⁸ i iznenada zlatokosa, zgodna Ljubov Orlova počne na vaše oči svog voljenog Leonida Utjosova da zasipa psovkama, poput naše drage Svetke bolničarke. Vi biste prvi bili ozlojeđeni, verujte! Ali zašto da zviždite i udarate čizmama kad ne možete ni koraka bez psovke? Na, nažderite se, ako ste toliko nevaspitani. Đavola ćete od Muhe dočekati da pokaže sirovost, kao neki tupadžija. Majčino mleko je propištala dok je nisu prihvatili kao svoju i dok je nisu počeli stvarno poštovati. Ne poštuju je zbog psovki, što treba istaći, već zbog pravog lenjingradskog vaspitanja i kulture, koje Svetka, gadura, niti je imala, niti će imati sa onom njenom, izvinjavam se, kantom. Pitaj koga hoćeš za Muhu – ceo puk zna: čim treba napisati voljenoj devojci ekstrahitno pismo, da ispadne pismeno i kulturno, kako treba, Muha će uvek i da izdiktira i da temeljno proveri greške. Treba nekako i običnim vojnicima pružiti moralnu podršku, zar ne? Oficiri će sami od Muhe uzeti ono što im

⁷ Rus., skraćena: Коммунистический союз молодежи – Savez komunističke omladine. (Prim. prev.)

⁸ Muzička komedija Grigorija Aleksandrova. Omiljeni film druga Staljina. (Prim. prev.)

od devojke pripada u skladu sa njihovim oficirskim činom. Ali se i od redova, hvala bogu, ne tuđi, ima je za sve, i sama se čudi. Lukič je jednom tačno rekao za Muhu: „Čisto zlato joj je u grudima još od detinjstva!“ S tim u vezi, niko je više ne zove po prezimenu, zaboravili ga, a Muhu zna i poštuje ceo puk. Ako je neko od novih mangupski nazove Murkom i počne da peva bezobraznu pesmicu, stariji će odmah mangu-pa prekinuti: ne smaraj! I, između ostalog, nije ona autoritet samo u puku. Čak i u diviziji vole da potvrde: Muha je izvanredna devojka, naša do kraja, nije kao Svetka bolničarka. Ta će za par čarapa pustiti da je konj pregazi, rugoba, više puta su je na sastanku komsomola kritikovali zbog bolesne uobraženosti – bez uspeha. Ali, evo šta je, između ostalog, karakteristično: komandir divizije ne šalje nedeljom, kada je njegov dan za kupanje, svoju ličnu emku po Svetku, već po Muhu. Zbog čega, zbog kog to razloga? Svetka ima celu mlekaru pod pazuhom, medalje leže na njoj kao na stolu, bukvalno, a zadnjica joj kao tenk – šta su bili aduti malene Muhe? To što, prvo, ne treba se praviti da si neka fufa utegnuta, ne treba se prenemagati, to je prvo. Ne treba škrtariti, suprotstavljati se kolektivu. A drugo, naravno, ne treba pred starešinama mahati repom, ne treba se isticati, ne treba štrčati. Treba biti bliže masama! Šta nas, buduće komsomolce, uči partija? Naprotiv, treba se stopiti sa kolektivom, srasti s njim svakom svojom žilicom. Budi poštena sa svakim njegovim članom i otvorena – kao sa rođenim bratom, i još više. Onda će možda i za tebe reći: naša je, kazaće, do kraja, mušicu li ti tvoju! Za te reči, naravno, svaki normalan sovjetski čovek ne samo da će umreti – dvadeset puta da ga streljaju – nimalo neće zažaliti.

Našli, ludaci, čime da je plaše – streljanjem. Što se kaže, plaše mečku rešetom! Šta je to streljanje ako mirno razmotrimo, drugovi? Puf – i nema više. Mnogo vike ni oko čega,

časna pionirska! Kad te streljaju, ne stigneš ni da osetiš bol niti da vikneš – koliko puta je gledala. Ako, naravno, pucaju, kako treba, da svi meci pogode u cilj, u grudi. S tim u vezi, za izvršenje bi trebalo odrediti Sanjku Gorjajeva, Selivanova i Frolova. I, svakako, Žohova Kostju. On je poznati Sibirac, iz tajge, uz to vorošilovski strelac,⁹ pogađa vevericu u oko na tri kilometra, ako ga izazovu, sam se izleteo jednom prilikom kad je bio pijan. Ma zar će smerš da sluša mišljenje običnih vojnika, zar će se taj savetovati, mušicu li mu njegovu!

Zatim, uzgred budi rečeno, ako ćemo ozbiljno, to liči na egoizam – dobrovoljno ići na streljanje, kad danas-sutra treba završiti stratešku operaciju, kad treba izvršiti tajni zadatak. Tim pre što niko drugi nije u stanju da s tim izađe na kraj, samo Muha lično, jedina, možda, u celoj Crvenoj armiji, ima snage za takav podvig. Likvidirati glavnog nemačkog fašističkog zmaja – nije vam to drugovi leptiru krilo otkinuti, mušicu li mu njegovu! Sramota je, onda, razmišljati i planirati streljanje ako zadatak nije ispunjen. Eto, da se general Zukov nije uzdao u Muhu, da joj nije u tajnosti ukazao poverenje, onda ne bi bila odgovorna ni pred njim, ni pred celom državom, ako ćemo pošteno. O čemu se radi dosetila se odavno, nije ona neki žutokljunac bez mozga: i u štabu fronta, i u Kremlju prate Muhinu stvar i odobravaju delovanje nevidljivog letećeg agenta pod pseudonimom „Čajka“.¹⁰ Zasad, međutim, naređenje nije izvršeno. Strogo poverljivo naređenje, što je karakteristično, obratite pažnju. Kakvo do moga streljanje kad skoro svaku slobodnu noć devojka mora da vrši tajni vazdušni upad? I to bez aviona i praktično nenaoružana. A

⁹ U SSSR-u počasno zvanje i medalja za ispunjavanje norme u gađanju puškom. Naziv je dobila po K. Vorošilovu, jednom od prvih maršala SSSR-a. (Prim. prev.)

¹⁰ Rus.: galeb; naziv Čehovljeve drame i aluzija na sudbinu junakinje Nine Zarečne. (Prim. prev.)

nisu je slali ni na kakav kurs, nijedno uputstvo nije pročitala o taktici i strategiji te stvari ili o samoj borbi. Kad bi se nešto desilo na nebu, ne bi imala za šta da se uhvati, strašno! Nemaš motor i krila, kao normalni piloti, pa čak ni omiljeni valter u džepu, čak si, izvinite, i bez pantalona, kao neka ludača. Jedina veza sa zemljom ti je glas generala Zukova: „Napred, Čajka! Za Staljina! Otadžbina čuje – Otadžbina zna!“ To je svetinja. Smisao života. Opravdanje za sve: za falsifikovana dokumenta, nizak rast, i za to što, ma koliko se trudila, muškarac nikad nećeš postati. Zasad, dakle, ne može biti ni govora o nekakvom streljanju i moraće da se vadi kako joj uslovi budu nalagali. Na javi, a ne u snu, gde te general Zukov neće usmeriti i pomoći. Valter Ivanović bi ti rado pomogao, ali gde da ga nađeš?

Ponovo se, obrni-okreni, događa ista stvar kao sa Pavlom Korčaginom:¹¹ umreti je, svakako, mnogo lakše i prijatnije, ali probaj da preživiš i pobediš – makar propištao majčino mleko! Čemu nas uči Pavle? „Treba umeti živeti i onda kada život postane nepodnošljiv.“ Izvinjavam se, drugovi, samo sekund! Zapažamo li mi to nedostatak izdržljivosti kod Muhe u datom trenutku? Odevena, obučena, pod jedan. Prvo? Hrane ima, uzgred budi rečeno, i skoro svaki dan je vrhunska, žderi do mile volje. Drugo, ljudi su ovde zlatni, fenomenalni, što se kaže. To je dva, je l' tako? Ima i zadatak. Specijalan! Pa još tajan, ljudi o tome mogu samo da maštaju! Dobijamo tri? Ma nije tri – sto tri! Trideset miliona! Samo da, parazitu, živiš i uživaš. A ne da razmišljaš o nekom izdajničkom streljanju, idiotkinjo samoživa! Lastiš joj se, zamislite, kida! Onda nemoj zevati, pečena glavo, nemoj čekati da ga pokida, na vreme skini gaće. Svi su nervozni, ranjivi, odavno je trebalo da se navikneš, mušicu li ti tvoju!

¹¹ Junak romana *Kako se kalio čelik* N. A. Ostrovskog (1904–1936). (Prim. prev.)

Ne, znate šta je najgore? Išla je kao neka budala na reku i vrat oprala kako treba. Istina, bez sapuna. Poslednji komadić običnog, sasvim providan, iskliznuo joj je iz ruku, poput žabe, i otplovio. Neće valjda da se vraća u zemunicu da uzme onaj zaplenjeni, je l' tako? Tim pre što je na omotu slika u boji, pa joj je žao da ga otvori: plavušica, sva malešna, sedi na nemačkom lakiranom kamenu pored reke, fufica podavila svoje izvajane nožice – divota jedna! Naziv je, između ostalog, baš Hajne smislio, glavni hansovski klasik, još ju je u školi Valter Ivanović terao da napamet uči tu glupost – ih vajs niht vas zol es bedojten – pokoj mu duši – *Lorelaj*. Muhina kosa je isto tako plavkasta, ali uvek ima neku glupu nijansu: ili požuti na krajevima, poput stare slame, ili odjednom postane zelena, kao da je rusalka, bukvalno. Nemica *Lorelaj* ima ravnu, nežnu, pod mesečinom plavičastu kosu – ne možeš oči odvojiti! Sigurno je tim sapunom pere, verujte!

Uglavnom, oprala se. Navukla je sveže zaplenjene gaćice – za svaki slučaj. Lastiš je čvrst, nerastegnut, svila sitno nabrana, kao uštirkana, sva blista – imer-aligant! Tri nenošena para doneo joj je Voloda poručnik uredno u četvrtak, posle borbe – sjajan momak, skroman i pouzdan, na mestu. Takav je običaj u četi: ako si se uhvatio sa Muhom, budi drug, druže prevejani, i reši problem zaplenjenog rublja – nije njen posao da svako jutro vezuje čvorove na lastišu zbog vaše nevaspitanosti, neotesanosti i večite oficirske nestrpljivosti. Shvatili su barem najosnovnije. Ne možeš im utuviti u glavu, krvi su joj se napili dok ih nije naučila da se ponašaju pristojno, barem što se tiče snabdevanja gaćama – strašno! Ipak su ovo frontovski uslovi, mušicu li mu njegovu! Da ne govorimo o brushalterima, njih na prvoj liniji svećom nećeš naći, a i dvojka se najviše nosi. Ne seća se više kad su joj ga konačno pocepali. Iz noći u noć bradavice joj bride, nema čime da ih sakrije od sisavaca. Pojednim drugovima hleb ne treba,

samo im daj grudi da sisaju, a odavno nisu odojčad, već pravi pravcati očevi, vole da pričaju o deci u pauzama dok to rade, pokazuju slike – ludaci, časna reč!

To je to, drugovi, basta! Streljaće Smerš-s-Portretom vašu Muhu pa nećete više imati kome slike da pokazujete. Tako da ćete gladovati, džukele zagorele, a na devojačke sisice možete zaboraviti. Došao je kraj vašoj besplatnoj sreći, neće ostati ni komadić za uspomenu, verujte! Doći će i vama na kraju u glavu da niste umeli da cenite.

O, umorila sam se od svih vas, na kraju krajeva! Strašno! Drugi put desi se da te neki jahač, veprina, jarac, tokom noći toliko izmori, svu te rasturi, isisa, izgnječi toliko da poplaviš, da ujutro ne možeš glavu da podigneš. Lukič poji polumrtvu Muhu jakim čajem s votkom. Pridržava joj glavu kao da joj je pet godina pa se razbolela. Suze mu se kotrljaju do brkova. Njega bi, uzdrhtalog dedicu, trebalo kašičicom pojiti, ali odakle joj snaga? Izgnječena je i sva zdrobljena. U takvo jutro zburado pomisli: na drugom svetu se ipak lakše živi. Pogotovo ako se na ovom dobro ponašala i nije se izdvajala iz kolektiva. Tako da, što se kaže, šta god bilo, sve će to na dobro izaći, pa čak i streljanje u određenim slučajevima. Ponekad noću, naročito posle borbe, pojedini borci stvarno dušu nemaju: sledeći je već pred vratima i trese, znate već šta, dok prvi lastiš na tebi zubima kida, kao da ga smrt juri i ako uspe da ti ga utera – spasiće se. Osećaš: ceo je u tebi, u čizmama je, stenje, cvili, kao nervozna beba, dahće – sažali se, kaže, spasi me, ti si mi poslednja nada. Iza šatorskog kri-la treći je došao na redaljku, i četvrti. „Ko je poslednji kod Muhe, drugovi...? Znači, posle tebe sam, poručniče! Hej, zemljače, ostavi da ispušim do kraja“ – „De si navro? Vidiš valjda da ljudi stoje!“ – „Ja ću preko reda, na kvarno“ – i ržu ždrepci. Kao nekakav masovni napad, bukvalno! Probajte vi – bez pauze za pušenje, pod jedan, i sa jednom zadnjicom na

tri motovila, mušicu li ti tvoju! Izjutra veze s vezom nemaš, ne sećaš se i ne osećaš – sva se ukočiš, odrveniš, poput vodovodne cevi, a ono samo teče i teče...

Sve je to, van svake sumnje, samo slabost i ništa više. Potražiš li koren svega, začepkaš li kako treba, kako valja, odmah ćeš videti: moralna degradacija – jedan, dizanje panike – dva, izdaja kolektivnih interesa – tri. Usranom motkom treba isterivati ovakva raspoloženja iz redova, prva se ona uvek za to borila. Iseći svoju slabost u korenu uopšte nije teško, uzgred budi rečeno. Čim se setiš kako noću, dok letiš, čuješ do bola poznati glas generala Zukova: „Napred, Čajka! Uzdamo se u tebe!“, odmah ti postane toplije oko srca, suze ti naviru na oči, bukvalno! Za njih se boriš, za budale, džukele proklete, na koga da se ljutiš kad su oko tebe sjajni momci? Pogledaj prvo sebe, iskoreni mane, postavljalj zahteve drugima kad ti postaneš idealna. Tako je Staljin pisao, zar nije?

Uglavnom, brzo se, po vojnički, oprala, presvukla, dobro doručkovala, za svaki slučaj, i sad je mirno sedela na panju ispred zemunice i navijala gramofon. Nadala se, ludača, banuće Smerš-s-Portretom ovamo, presudiće na licu mesta, kao čovek, brzo i bez ikakvih komplikacija poslati je na onaj svet. Iznenada se tu stvorio Lukič, kao đavo iz tabakere: „Ajde da se oprostimo, devojko! Moraš u Šisjajevo, namotaj ponovo obojke. Dotrčao je Jaščenko vezista: smerš te zove sebi, tamo će rešiti problem. Preživećeš, ne boj se. Nema smrti bez sudnjega dana!“ U početku je mislila da se šali s njom, kao i uvek, stari lisac, priča gluposti. Voli da toroče, brbljivac. A on skino kapu i hoće da je zagrlji, čuknut čovek, kao da joj je već na sahrani pa će svakog trenutka zakukati. Ludi čovek, časna pionirska! Još ju je i tri puta prekrstio za put. Na brkovima mu blistaju suze – svi kontuzovani lako zaplaču.

Navila je poslednji put gramofon sebi za oproštaj – do kraja, ceo kalem. Pustila je da je oraspoloži vesela *Rio-Rita*

– sa Aljošom je uz nju plesala u seoskom klubu. Cmoknula je Lukiča u nos, hladan kao pseći. Moglo bi, naravno, da je baš bude briga i da ostane tu, u četi – makar iz principa! Ništa nije uradila, svi će potvrditi, cela četa zna. Zar se njemu može dokazati? Smrš je, iako najpredaniji borac za napredne ideje i uvek nosi portret sa sobom, pre svega, obrni-okreni, ipak oficir. Navikao je, dakle, da mu se sve servira na poslužavniku sa plavom trakom – izvadi i posluži!

Gegala se ujednačenim korakom po brzom nemačkom putu kroz mladu brezovu šumu. Izgradili Hansovi puteve bez zabušavanja i savesno: računali da će zauvek ovde ostati. Sada, kada smo ih najzad oterali, čemu je i Muha dala svoj doprinos, baš je, drugovi, glupo umreti bez razloga! Hladne i lepljive suze uvukle se Muhi u nozdrve. Jako majsko sunce palilo joj je potiljak: tačno je podne.

Ne, baš ti se zalepi melodija *Rio-Rite* – strašno! Zviždiš, zviždiš, i nikako da se zaustaviš. Kao navijena. Ma, u redu je, tako je veselije...

Međutim, prekidajući dosadnu *Rio-Ritu*, u devojčini grudima tutnjao je i krkljao sve zlobnije pijani opojno tromi posmrtni marš. Sa muklom zluradošću Muha je videla sebe u crvenom generalskom sanduku. Malešni sanduk, za Muhinu visinu. Udoban, sa simpatičnim čipkanim manžeticama, pričvršćen zlatnim lancima za kristalne stubove. Stubovi su brušeni poput stopica lepих starorežimskih čaša u bakinom kredencu. Svečano, po taktu zamirućeg marša, nose uspavanu princezu Muhu tihi Sanjka Gorjajev, izdužen kao rukunica u njegovoj ruci, i njegov mrtvi brat Sevka, streljan četrdeset prve na odbojkaškom terenu, i komandir posluge mitraljeza Osip Lukič Plotnikov, koji plače. Četvrti stub, sa lancem koji provučen kroz ušice škripi – majko moja! – niko drugi do general Zukov? Ne bi se usudila ni da mašta o takvoj časti za sebe!

General, jadničak, kao i onda, osmice ispisuje – trouglastom nežnoružičastom izbrijanom vilicom – pati, soko! Škr-gučće zubima! Iskrivljenih usta, kakvog ga je Muha zapamtila četrdeset prve. Ponovo, mučenik, ne može da umiri bol zbog nepotrebnih gubitaka u našim gvozdanim redovima...

Muha iznenada oseti ogromnu nežnost prema njemu i bi joj ga žao! Podigla bi se u sanduku koliko je visoka i drek-nula im pravo u njuške: „Ma šta vi znate? Da bar jedan od vas pati za Otadžbinu kao on! Ne žali ni sebe, niti bilo koga – bukvalno! Šta je, slab vam stomak? Baš tako! Vi samo znate da klevećete heroja, bagro poslednja, mušicu li vam vašu!“ Tako bi im, bukvalno, srezala pravo u lice, u njušku. Samo da nije cvetova. Kome ne bi bilo žao da ih zbaci sa sebe? Teške ružičaste ruže leže na grudima Muhine, koju je streljao smerš, i na stomaku. Ruže pokrivaju i Muhine noge u novim oficirskim čizmama. Upokojena devojka pod buketima – liči na novogodišnju tortu iz *Norda* – strah te da je pipneš.

Zukov, srce malo, doleteo avionom specijalno tim povodom – ekstrahitno – da bi svojeručno za strogo poverljive noćne letove Muhu ipak nagradio, bolje ikad nego nikad. Ali komandir divizije uopšte nije glup, trbonja, seća se kako mu je Muha prošle nedelje leđa trljala i pravila paru te odmah počinje da raportira generalu. Takva i takva stvar, kaže, družte komandante, raportiram! Vojnik mitraljeske čete, Muhina Marija, za ispoljenu bespoštednu hrabrost u borbama sa okupatorima-parazitima, kao i za izvanredan lični podvig pri izvršenju specijalnog zadatka pretprošle noći – dozvolite da je odmah, na licu mesta, bez suda i istrage, proglasimo herojem Sovjetskog Saveza, posmrtno, kako i treba! Generalu Zukovu samo preostaje da otpozdravi, prvi izvuče svoj nagan i tako se pridruži opštem pozdravu u Muhinu čast, i zatim skromno stane na stražu pored malešnog crvenog sanduka.

Rio-Rita je udarala kastanjetama i bodrila tugovanje posmrtnog marša. Prolećnu šumu oblilo je sunce, svaka crna grančica blistala je kao lakirana, bez prestanka su pevale neumorne senice, i žučkasti listići su se otvarali, bukvalno, pred očima. Ceo svet shvata kakvog odanog druga, u obliku Muhe, nisu uspeli da sačuvaju njeni drugovi iz puka. Zasad sem, naravno, generala Zukova, jedino Lukič shvata – koliko je, u stvari, Muha bila dobra devojka – zato i plače bez prestanka, ne stidi se od starešina i briše suze sa sedih brkova. Već je star, četrdeset mu je druga, Muha će njemu najpre oprostiti.

Ili da mu zasad ne oprašta? Barem iz pedagoških razloga! Tu cmizdri, matora drtina, kao da je nije juče onako odvalio – strašno! – odjednom su Muhi kroz nos izleteli njegovih sto narkomovskih¹² grama. Nije uspela da proguta njegovo sledovanje dok se on naginjao po kašiku i češao po sari, držeći se za krsta i krkljajući. Koliko je samo on puta Muhino sledovanje drsko, ne krijući, presuo u svoju čašu: to, kaže, nije za mlade pionirke – i tačka! Ti si se, kaže, svečano zaklela da uvek budeš spremna, vraćaj votku i mani se toga. Nije to za decu, mušicu li ti tvoju!..

¹² Rus., skraćena: narodni komesar. (Prim. prev.)

DRUGA GLAVA

U kojoj je Muha zapanjena dečjom navikom sovjetskih oficira da gnječe ženske grudi, kao i pokvarenim pokušajima da poljube devojku pravo u usta.

Znači, nije za decu?!

A zavlačiti se u gaće pionirkama koje spavaju, to, po vašem, jeste, je l' tako? Po kom to pravilu službe?!

Koliko je puta već postavljala pitanje: zar je teško probuditi čoveka na vreme, drugovi? Kakvu ste to modu uveli, egoisti – nit se zdrave, niti pitaju, odmah počinju bez okolišanja, kao neki uštirkani belogardejci, časna pionirska! A znaju, verujte, ceo puk napamet zna: Muha ima čvrst san, mogu joj pored glave topovi pucati. Saosećajni Lukič u početku je svake noći dizao paniku, ludak. Počne da je trese, urla joj na uvo. „Jesi li oteгла papke, Mušice? Mašice!“ Ujutro bi joj dosađivao: zašto, kaže, u snu ne dišeš, nemaš puls, hladna si i zelena kô mrtvac – šta sam ja zgrešio, kad si mi ti, nečoveku, zapala? Nije ni njemu, naravno, slatko. Otkad se malo posle kontuzovanja u partiju vratio, skoro svakodnevno mu komandir čete pretilo izbacivanjem: „Pazi, ako nam tvoja Muha pobegne ili se obesi, odmah da je tvoja partijska knjižica na mom stolu, da znaš!“ Priča Lukič i zamuckuje, diže obrve, pogled mu unezveren – samo što se ne raspadne na sastavne delove. Krsti se, jadnik, i povremeno pogleda Muhu, kao da se